

Aan de leden van de Vaste Tweede Kamercommissie LNV - Gewasbeschermingsmiddelen

Onderwerp: Gerechtelijke uitspraken gewasbeschermingsmiddelen bij de lelieteelt in Boterveen.
Commissievergadering 10 oktober 2023

Bijlagen: 1. Toelichting 2. advies GGD

Dwingeloo, 25 september 2023

Geachte leden van de Vaste Tweede Kamercommissie LNV - Gewasbeschermingsmiddelen,

Voor de bespreking van de Commissie gewasbeschermingsmiddelen op 10 oktober aanstaande willen we twee aspecten onder uw aandacht brengen:

1. In de procedures rond de lelieteelt in Boterveen gemeente Westerveld concluderen rechters dat de huidige procedure voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen niet adequaat is. De onderzoeksmethoden komen niet overeen met de toepassing in de praktijk. Omwonenden worden altijd belast met een cocktail van middelen. De toxiciteit van een cocktail is vele malen hoger dan van elk van de middelen afzonderlijk. De toelating is gebaseerd op de effectenmetingen van een enkelvoudig middel. De toelating door het CTGB deugt niet en dus moet het gebruik stoppen.
2. Op grond van het advies van de GGD worden omwonenden gemiddeld 25 keer per jaar door hun buurman=lelieteler gegijzeld, c.q. onder huisarrest geplaatst. Zijn in de afweging van belangen, de lusten en lasten, economische, sociale, psychologische, en somatische aspecten wel in redelijkheid afgewogen? In onze ogen is de conclusie vrij simpel: de lusten voor de teler en de lasten voor de omwonenden en de natuur.

Wanneer onderzoeksmethoden niet adequaat zijn en belangenafwegingen niet zorgvuldig gebeuren, dan zal de rechter zich opnieuw uitspreken over deze hiaten.

Op veel plaatsen in het land zijn omwonenden in gesprek met juristen hoe ze hun behoefte aan veiligheid via de rechter kunnen afdwingen.

Het kan niet waar zijn dat grote groepen mensen op basis van ondeugdelijk onderzoek worden bloot gesteld aan giftige stoffen en eenzijdig door hun buurman=lelieteler onder huisarrest worden geplaatst. Wij vragen u om de telers daar niet langer de legitimatie voor te bieden.

Namens Meten=Weten,

Alok van Loon
secretaris

Contactpersoon politiek: Kees Riem Vis
Tel.: 0620 523 583
Mail: keesriemvis@gmail.com

Toelichting

Toelating gewasbeschermingsmiddelen.

In zijn antwoord op Kamervragen van o.a. mevrouw Vedder zegt minister Adema dat hij de uitspraken van de rechters serieus neemt.¹ Is dat echt het geval?

Wanneer de minister de conclusies van de rechters in de procedures serieus neemt, betekent dat enorme problemen voor het Ctgb en voor het gebruik van veel pesticiden in de - met name intensieve - landbouw.

In de spoedprocedures hebben de rechters twee keer geconcludeerd dat de onderbouwing m.b.t. de toelating van pesticiden onvoldoende is. Dit behoeft geen gemakkelijke, inhoudsloze verklaringen, maar maatregelen, voorlopige voorzieningen die recht doen aan het veiligheidsverlangen van omwonenden. Maatregelen, die recht doen aan de bescherming van flora en fauna. Maatregelen, die omwonenden beschermen tegen jarenlange besmetting met pesticiden in alle mogelijke cocktails. Maatregelen die de mogelijkheden en onmogelijkheden van telers afbakenen.

De verschillende pesticiden zijn afzonderlijk van elkaar beoordeeld op hun toxiciteit, effectiviteit en de schadelijke gevolgen voor mens en natuur. Niet is onderzocht wat de effecten zijn als deze middelen naast elkaar en door elkaar worden gebruikt. Zo lang dat niet is gebeurd, moet het voorzorgsbeginsel gelden. Ongeacht de economische effecten voor de telers.

Onlangs verscheen in het NTvG een artikel, mede ondertekend door Bas Bloem, hoogleraar neurologie van het Radboud UMC, waarin de enorme toename van het aantal gevallen van de ziekte van Parkinson wordt beschreven. Als één van de oorzaken wordt nadrukkelijk gewezen op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. (We gaan er vanuit dat u over dit artikel beschikt.)

De heer Bloem is zeer uitgesproken over het gebruik van deze pesticiden door elkaar. Bij het gebruik in een cocktail neemt de toxiciteit toe. Bewoners en de natuur staan voortdurend onder invloed van deze cocktails.

Tot voor kort werd vooral gedacht dat de verspreiding van pesticiden komt door drift, het tijdens het spuiten verwaaien van de vloeistoffen. In zijn verdediging tijdens het hoger beroep haalt de teler aan dat hij een spuitmachine heeft aangeschaft om deze drift te minimaliseren. Op zich positief, maar het is slechts kortstondige symptoombestrijding. Ondertussen is wel duidelijk dat de verspreiding vooral langs geheel andere processen gaat. Namelijk:

- a. door verdamping van de vloeistoffen, deze dampen worden met de wind verspreid;
- b. door hechting aan stof op de akkers, dat vervolgens opwaait en met de lucht huizen binnendringt.
- c. door uitspoeling naar het grond- en oppervlaktewater.

Aangezien voor elke teelt zowel herbiciden, fungiciden en insecticiden worden toegepast zullen omwonenden en natuur per definitie te maken hebben met een cocktail aan

---

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2023D25956&did=2023D25956>

middelen. Niet alleen op de dagen dat er gespoten wordt, maar ook in de dagen, weken, maanden en jaren daarna.

Het onderzoek van Violette Geissen in het SPRINT-project en de metingen van Meten=Weten hebben aangetoond hoe ver deze stoffen doordringen in woningen en dat ze op kilometers afstand aangetroffen worden in de natuur.²

Uit het overzicht van de spuitgegevens van de lelieteler op de NoordLheederEs, gemeente Westerveld, blijkt dat de middelen vrijwel altijd in een "cocktail" worden gebruikt. Meerdere middelen worden met elkaar gemengd en in één spuitgang op het gewas gespoten. Dat spuiten gebeurt wekelijks gedurende het groeiseizoen, gemiddeld 26 weken per jaar.³

Wat de stapeling van besmettingen met deze cocktails gedurende langere de tijd voor effecten heeft op de gezondheid van mensen en de duurzaamheid in de natuur is NIET onderzocht. De poging van het IPO om samen met het ministerie van LNV een adequaat onderzoek op te tuigen, is niet gelukt.

Vraag aan uw commissie en de volksvertegenwoordiging als geheel is: Op basis van welk beginsel is het gerechtvaardigd dat deze middelen aangetroffen worden in mijn slaapkamer en die van de kinderen van mijn burens?

25 keer per jaar gegijzeld.

Het advies van de GGD landelijk en GGD Drenthe aan burgers is heel eenvoudig. Op het moment dat begonnen wordt met spuiten van pesticiden luidt het advies:

- Ga naar binnen en sluit deuren en ramen
- Doe je schoenen uit voor je naar binnengaat
- Haal de was binnen.
- Was groente of fruit uit eigen tuin. (Er wordt niet bij gezegd hoe, bij gebruik van minerale oliën lijkt afspoelen niet afdoende).

De GGD baseert haar advies op informatie van het RIVM. Men zegt er niet bij hoelang je binnen moet blijven en binnen welke straal van het bespoten land men dit advies beter kan opvolgen. Zie bijlage 1.

Je buurman/lelieteler bepaalt feitelijk wanneer je jezelf opsluit in eigen huis. Daar is niks vrijwilligs aan. Wekelijks wordt het gewas bespoten, wekelijks word je door je buurman gegijzeld. Een merkwaardige machtsongelijkheid. Omwille van je gezondheid legt je buurman je indirect huisarrest op en hij bepaalt wanneer jij wel/ niet op je eigen erf kunt verblijven.

Je woont in ons geval op de schrale zandgronden in Drenthe, Friesland of Overijssel tussen de weilanden met het idee dat je in een schone omgeving leeft. Ineens blijkt het weiland grenzend aan jouw woning te veranderen in een veld vol leliebollen. Om plantkundige redenen, maar ook om export redenen wordt er wekelijks een cocktail aan pesticiden in jouw leefwereld achtergelaten. Een lelieteler mag jouw gezondheid in gevaar brengen en je vrijheid afnemen. Het moet gewoon stoppen!!

Gelukkig beschikken moderne spuitmachines over een zogenaamde overdruk-cabine. De luchtdruk in de cabine is hoger dan in de buitenlucht zodat de medewerker niet de hele dag

---

² <https://www.wur.nl/nl/nieuws/170-verschillende-bestrijdingsmiddelen-aangetroffen-in-milieu-dieren-en-mensen-in-nederland.htm>

³ <https://metenweten.nl/page/pesticiden-gebruik-in-lelieteelt-dramatisch-hoog>

giftige dampen inademt. Betekent dat eigenlijk dat ik van mijn huis ook een overdruk-cabine moet maken?

Het is nu aan u om onze gezondheid en de instandhoudingsdoelen van de natuur te waarborgen.

Geachte mevrouw,

Bedankt voor uw vraag met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen / bestrijdingsmiddelen.

We zijn als GGD Drenthe aangesloten bij de landelijke informatiewebsite van GGD Leefomgeving. Zie hiervoor www.ggdleefomgeving.nl/schadelijke-stoffen/bestrijdingsmiddelen-en-gezondheid/

Eén van de onderwerpen gaat over bestrijdingsmiddelen / gewasbeschermingsmiddelen.

Hieronder heb ik een alinea van bovengenoemde website overgenomen met tips die hopelijk uw vragen kunnen beantwoorden.

Woon je dichtbij een akker, boomgaard of bollenveld?

Woon je dichtbij een akker, boomgaard of bollenveld? Uit onderzoek blijkt dat je dan mogelijk meer bestrijdingsmiddelen binnenkrijgt dan andere mensen. Uit voorzorg kun je deze tips opvolgen:

- Eet je groenten of fruit uit eigen tuin? Was de groente en het fruit dan extra goed voor je ze eet.
- Is de boer bezig met bespuiten of heeft hij dat net gedaan? Sluit je ramen en blijf binnen. Houd ook je huisdieren binnen. Hang de was niet buiten te drogen als er wordt gespoten.
- Doe je schoenen uit voordat je binnenkomt.
- Maak je je zorgen? Ga het gesprek aan met de teler en probeer samen te zoeken naar oplossingen. Je kunt bijvoorbeeld afspreken dat de teler het laat weten als hij de velden gaat bespuiten. Als het gesprek met de teler moeizaam verloopt kunnen de land- en tuinbouworganisatie [LTO](#) en de [KAVB](#) (de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur) hier soms bij ondersteunen.
- Heb je vragen of klachten over het toezicht of het gebruik van bestrijdingsmiddelen in je omgeving? Neem dan contact op met de [NVWA](#). De NVWA gaat na of de teler de regels volgt. Je kunt je klacht ook melden bij brancheorganisaties als [LTO](#) en [KAVB](#).

Informatie over de gezondheidsrisico's van bestrijdingsmiddelen vind je op de pagina [Bestrijdingsmiddelen en gezondheid](#).

Mocht u nog vragen hebben dan horen we dat graag.

Met vriendelijke groet,

(naam omwille van privacy weggehaald)

Sociaal verpleegkundige

GGD Drenthe

T. 0592-306300

E. milieugezondheid@ggddrenthe.nl

I. www.ggddrenthe.nl

BIG-registratienummer: 19052389930

Bezoekadres Mien Ruysweg 1, 9408 KA Assen

Postadres Postbus 144, 9400 AC Assen